

Dr. Elif Merve SUBAŞI

TÜRK HUKUKUNDA BİRLİKTE VELAYET

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2025

Mayıs 2025

ISBN: 978-625-5957-71-9

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

“Türk Hukukunda Birlikte Velayet” başlıklı doktora tezi çalışması süresince ilgi ve katkılarından dolayı öncelikle tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Hüseyin Murat DEVELİOĞLU’na, tez savunma jürimde yer alarak beni onurlandıran, jüri üyeliğinin ötesinde, bana yeniden çalışma azmi aşılayan Sayın Prof. Dr. İpek SAĞLAM’a, çalışmanın iyileştirilmesine yönelik değerli görüşlerini esirgemeyen Prof. Dr. Mehmet ERDEM, Prof. Dr. Sezer ÇABRİ ve Prof. Dr. Aslı MAKARACI BAŞAK’a teşekkürlerimi sunarım.

Doktora programına kabul edildiğimdeki gururlu bakışını unutmadığım rahmetli babam Av. Gıyasettin SUBAŞI’ya armağan ettiğim bu çalışmanın tamamlanma sürecinde yanımda olan ve desteğini esirgemeyen annem Semra SUBAŞI’ya, akademik hayatımda fikirlerine her zaman saygı duyduğum Prof. Dr. İbrahim SUBAŞI’ya teşekkürü bir borç bilirim.

Yaşadığım her zorlukta yanımda olan, tez çalışmasında desteğini eksik etmeyen, zor gün dostum, kıymetli Av. Ceren YAKIŞIR’a ne kadar teşekkür etsem az kalır.

Doktora tezi çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen, iş yükümü azaltmak için ellerinden geleni yapan başta Araş. Gör. Dr. Selva KAYNAK KOÇ ve Araş. Gör. Dr. Melisa AYDIN YAMAKOĞLU olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, çalışmanın tamamlanması için sabahladığım zamanlarda ayak ucumdan hiç ayrılmayan kedilerim Fiona ve Küçük’e, 2019 yılında kaybettiğim Kral’a teşekkür ederim.

Elif Merve SUBAŞI, İstanbul 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

VELAYET KAVRAMI, TARİHİ GELİŞİMİ, HUKUKİ NİTELİĞİ, ÇEŞİTLERİ, ÖZELLİKLERİ VE VELAYET HUKUKUNA HÂKİM İLKELER

I. GENEL OLARAK VELAYET KAVRAMI, TARİHİ GELİŞİMİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ	13
A. Velayet Kavramı	13
B. Velayet Kavramının Tarihi Gelişimi	19
1) Roma Hukukunda Velayet Kavramı.....	20
2) Cermen Hukukunda Velayet Kavramı.....	23
3) İslam Hukukunda Velayet Kavramı	24
4) Orta Çağdan On Dokuzuncu Yüzyıla Velayet Kavramı.....	27
5) On Dokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Uluslararası Hukuktaki Gelişmeler	29
C. Velayetin Hukuki Niteliği	38
II. TÜRK HUKUKUNDA VELAYETİN ANAYASAL DAYANAKLARI	41
III. TÜRK MEDENİ KANUNU'NDAKİ GELİŞMELER	49
IV. VELAYETİN TARAFLARI ve VELAYET ÇEŞİTLERİ	51

A. Velayet İlişkisinin Tarafları	51
1) Çocuk	51
2) Velayeti Kullanan Taraf	54
a) Anne ve Baba.....	54
b) Evlat Edinenler	56
B. Velayet Çeşitleri.....	57
1) Tek Taraflı Velayet.....	57
2) Birlikte Velayet	57
V. VELAYETİN ÖZELLİKLERİ	59
A. Velayetin Kamu Düzenine İlişkin Olması.....	59
B. Velayetin Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Olması	60
C. Velayetin Süreli Olması	61
D. Velayetin Çocuğu Yararına Olması	62
E. Velayetin Bütün Olması	63
VI. VELAYET HUKUKUNA HÂKİM İLKELER	66
A. Çocuğun Üstün Yararı İlkesi.....	66
B. Çocuğun Görüşünün Dikkate Alınması İlkesi.....	69
C. Ayrım Gözetmeme İlkesi	74
D. Çocuğun Yaşaması ve Gelişmesi İlkesi	75

İKİNCİ BÖLÜM

BİRLİKTE VELAYET DÜZENLEMELERİ, BİRLİKTE VELAYETİN UYGULANMASINDAKİ AMAÇLAR ve BİRLİKTE VELAYETİN TÜRK HUKUKUNDA UYGULANABİLİRLİĞİ

I. EVLİLİK BİRLİĞİ İÇİNDE BİRLİKTE VELAYET DÜZENLEMELERİ	78
A. Anne ve Babanın Evli Olması Halinde Velayet Hükümleri.....	78
B. Ortak Yaşama Ara Verilmesi veya Ayrılık Kararı Verilmesi Halinde Velayet Hükümleri	84
II. EVLİLİK BİRLİĞİNİN MEVCUT OLMADIĞI HALLERDE VELAYET DÜZENLEMELERİ	87

A. Eşlerden Birinin Ölümü veya Gaipliğine Karar Verilmesi veya Eşin Velayet Hakkını Kullanamaz Hale Gelmesi Halinde Velayet	88
B. Evlilik Birliğinin Boşanma veya Butlan ile Sona Ermesi Halinde Velayet	90
1) Türk Hukukundaki Durum	90
2) İsviçre Hukukundaki Durum	92
3) Alman Hukukundaki Durum	102
C. Evlilik Birliği Dışında Doğan Çocuklar Bakımından Velayet	106
III. BİRLİKTE VELAYETİN UYGULANMASINDA AMAÇLAR, SOSYOLOJİK ÇALIŞMALAR VE ÖĞRETİDEKİ GÖRÜŞLER	114
A. Birlikte Velayetin Uygulanmasında Amaçlar	114
B. Birlikte Velayet ile İlgili Gerçekleştirilen Sosyolojik Araştırmalar	115
C. Birlikte Velayetin Uygulanmasına Yönelik Görüşler	121
IV. EVLİLİK BİRLİĞİNİN MEVCUT OLMADIĞI HALLERDE BİRLİKTE VELAYETİN TÜRK HUKUKUNDA UYGULANABİLİRLİĞİ	127
A. Genel olarak	127
B. Evlilik Birliği Bulunmayan Hallerde Birlikte Velayetin Uygulanmasına Yönelik Görüşler	130
C. Yargıtay'ın 2017 Tarihli Boşanma Sonrası Birlikte Velayet Kararı ve Sonrasındaki Gelişmeler	135
1) Evlilik Birliğinin Boşanma ile Sona Ermesinden Sonra Birlikte Velayetin Uygulanabilirliğine Dair Yargı Kararları	135
a) Evlilik Birliği'nin Boşanma ile Sona Ermesi Durumunda Birlikte Velayetin Uygulanabilirliğine Dair Verilen Bölge Adliye Mahkemesi Kararları	135
b) Yargıtay'ın 2017 Tarihli İlgili Kararından Önce Verilmiş, Boşanma Akabinde Birlikte Velayetin Uygulanabilirliğine Dair İlk Derece Mahkemesi Kararı	136
c) Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi'nin 20.02.2017 Tarihli, 2016/15771 Esas, 2017/1737 Karar Sayılı Kararı ve Aynı Yöndeki Kararları	138
2) Yargıtay'ın 2017 Tarihli Birlikte Velayet Kararı Sonrası Öğretideki Görüşler	140
D. Görüşümüz	141

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRLİKTE VELAYETİN UYGULANMASI, BİRLİKTE VELAYET MODELLERİ VE BİRLİKTE VELAYETİN KAPSAMI

I. BİRLİKTE VELAYETİN UYGULANMASI VE BİRLİKTE VELAYET MODELLERİ	145
A. Birlikte Velayet Kapsamında Yetkilerin Kullanılması	145
1) Genel Olarak	145
2) Gündelik Yaşama İlişkin Kararlar- Önemli Kararlar Ayrımına Dayanan Yetki Dağılım Sistemi	146
3) Çocuğun Yerleşim Yerini Esas Alan Yetki Dağılım Sistemi	152
B. Birlikte Velayet Modelleri	154
1) Genel Olarak	154
2) Tek Yerleşim Modeli (Rezidans Modeli- Eingliederungsmodell)	155
3) Değişimli Model (Değişken Model- Dönüşümlü Model- Wechselmodell)	156
4) Yuva Modeli (Nestmodell)	158
II. BİRLİKTE VELAYETİN KAPSAMI	158
A. Çocuğun Kişi Varlığı Bakımından Kapsamı	159
1) Çocuğun Üzerinde Anne ve Babanın Egemenlik Hakkı	159
2) Çocuğun Adı	160
3) Çocuğun Yerleşim Yeri	162
4) Çocuğun Yetiştirilmesi ve Eğitimi	164
5) Çocuk ile Ebeveynleri Arasındaki Hukuki İşlemler	166
6) Çocuğun Kişi Varlığı Bakımından Korunması	167
B. Çocuğun Malvarlığı Bakımından Velayetin Kapsamı	170
1) Çocuk Mallarının Yönetim Hakkı ve Yükümlülüğü	170
2) Çocuk Mallarının Gelirlerinin Sarf Edilmesi (Harcanması)	173
3) Çocuk Mallarının Kısmen Sarf Edilmesi (Harcanması)	174
4) Çocuğun Serbest Malları	175
5) Çocuk Mallarının Korunması	176

C. Anne ve Babanın Çocuğu Temsil Yetkisi	177
III. İSTİSNA OLARAK TEK TARAFLI VELAYETE KARAR VERİLMESİ	180
A. Genel Olarak	180
B. Tek Taraflı Velayete Hükmedilmesi İçin Gerekli Ölçütler	182
1) Velayetin Kaldırılması Nedenlerinden Birinin Varlığı	182
2) Ebeveynler Arasında Önemli ve Sürekli Bir Şekilde Çatışmanın Olması	183
3) Ebeveynler Arasında İletişim Eksikliği ve Koordineli Çalışma Yeteneğinin Olmaması	183
4) Ebeveynlerin Tek Taraflı Velayetin Uygulanması Yönündeki Taleplerinin Varlığı	184
5) Tek Taraflı Velayet Düzenlemesinde Kullanılabilecek Diğer Ölçütler	184
C. Velayetin Tek Tarafa Verilmesinin Sonuçları	185
SONUÇ	189
KAYNAKÇA	195

KISALTMALAR

ABD	Ankara Barosu Dergisi
Abs	Absatz
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AJP	Aktuelle Juristische Praxis
AJO	American Journal of Orthopsychiatry
AlmMK	Alman Medeni Kanun'u
AlmMUK	Alman Medeni Usul Kanunu
Art.	Artikel
ASPB-ATHGM	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Aufl.	Auflage
AÜEBFD,	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYD	Anayasa Yargısı Dergisi
B.	Bası
BASAGM	Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
BAÜHFD	Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BGE	Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts
BGer	Schweizerisches Bundesgericht
bkz.	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
BMÇHDS	Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

BMİHEB	Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
C.	Cilt
CEDAW	Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme
Çev.	Çeviren
ÇHKİAS	Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi
ÇKK	Çocuk Koruma Kanunu
ÇÜHFD	Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DSM-V	The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Ruhsal Bozukluklar Listesi)
E. T.	Erişim Tarihi
EMK	Mülga 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi
EYS	Ebeveyne Yabancılaşma Sendromu
FamRZ	Zeitschrift für das gesamte Familienrecht
FPR	Familie, Partnerschaft, Recht (Aile, Ortaklık, Hukuk Dergisi)
HAEHD	Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi
HSK	Hakimler ve Savcılar Kurulu
ICD	International Classification of Diseases (Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırılması)
İHİD	İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi
İKÜHFD	İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İnÜHFD	İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İsvFM	İsviçre Federal Mahkemesi
İsvMK	İsviçre Medeni Kanunu
İsvMUK	İsviçre Medeni Usul Kanunu
İsvYKK	İsviçre Yetişkinleri Koruma Kanunu
JAAML	Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyers
KaÜHFD	Karataş Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
KindRG	Kindschaftsrechtsreformgesetz (Çocuk Hakları Kanunu Reformu)
LHD	Legal Hukuk Dergisi

MERNİS	Merkezi Nüfus İdare Sistemi
MHB	Milletlerarası Hukuk Bülteni
N.	Number
PÜSBED	Pamukkale Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü Dergisi
RG	Resmî Gazete
s.	sayfa
S.	Sayı
SBİBD	Sosyal Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi
SPÇD	Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi
SÜHFD	Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TAYA	Türkiye Aile Yapısı Araştırması
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBNA	Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜİKHB	Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi
vd.	ve devamı
Y.	Yıl
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi
YÜHFD	Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ZGB	Schweizerisches Zivilgesetsbuch (İsviçre Medeni Kanunu)
ZVW	Zeitschrift für Vormundschafstwesen